

LØSNING I FÆLLESSKAB

Statsminister *Hilmar Baunsgaards* tale i Grønlands Radio tirsdag den 5. august 1969.

Ved afslutningen af min Grønlandsrejse er jeg glad for, at jeg i Grønlands Radio kan få lejlighed til at sende en hilsen til befolkningen heroppe.

Det har været 13 uforglemmelige dage. Min kone og jeg er, som alle andre, der første gang besøger Grønland, blevet dybt betaget af den vidunderlige grønlandske natur. Den venlighed, som vi allevegne har mødt, har glædet os.

Jeg håber, at man forstår, at jeg kun har haft praktisk mulighed for at tilbringe et par uger her i landet. Derfor har jeg ikke kunnet nå at besøge alle byer.

Jeg er kommet til Grønland først og fremmest for at se og for at lytte og lære, således at jeg har en bedre baggrund, når vi i regeringen drøfter grønlandsproblemerne og behandler forslag fra grønlandsministeren. Jeg har på denne rejse opnået det, jeg tilstræbte. Jeg har fået et alsidigt indtryk af problemerne i forskellige dele af landet, idet jeg med henblik herpå har besøgt en række større og mindre byer langs kysten.

I K'utdligssat blev jeg stillet overfor de alvorlige problemer, der møder en befolkning, som må indstille sig på allesammen at flytte fra deres by, fordi der ikke er mulighed for at fortsætte den eneste erhvervsvirksomhed, kulminen. Jeg havde en længere drøftelse med kommunalbestyrelsen dér, og det gjorde indtryk på mig at iagttage den nøgternhed og værdighed, hvormed man i K'utdligssat har akcepteret de hårde kendsgerninger.

Vi forstår alle fuldtud de vanskeligheder, som overgangen vil bringe for befolkningen fra K'utdligssat, indtil den er faldet til på de steder, hvor den fremtidigt skal bo og virke. Fra regeringens side vil vi gøre, hvad vi kan for at mildne overgangen, og jeg ved, at arbejds- og socialdirektionen betragter fraflytningen fra K'utdligssat som en arbejdsmæssig udfordring og en af de vigtigste opgaver, som den skal løse. Jeg håber, at man rundt omkring i de andre grønlandske byer, hvortil folk fra K'utdligssat ønsker at flytte, vil forstå de vanskeligheder, som disse folk har, og at man tager godt imod dem og virkelig hjælper til, at de så hurtigt som muligt kommer til at føle sig hjemme.

En af de ting, jeg så frem til med forventning, var at møde de folkevalgte repræsentanter i Grønland, som sammen med regeringen skal finde veje til løsning af de påtrængende problemer.

Under mit ophold her i Grønland har jeg haft lejlighed til at holde et møde med landsrådets forretningsudvalg. Desværre var det ikke muligt for mig at hilse på det samlede landsråd, men mine drøftelser med forretningsudvalget har bestyrket min tro på, at landsrådet er indstillet på at yde et væsentligt bidrag til løsningen af de mange, vanskelige problemer. Jeg vil benytte denne lejlighed til at ønske landsrådet held og lykke i den samling, som snart påbegyndes.

Det har endvidere glædet mig meget at stifte bekendtskab med kommunalbestyrelserne i de byer, jeg har besøgt. Det er mit indtryk, at der i kommunalbestyrelserne udføres et stort og dygtigt arbejde til gavn for kommunerne.

Jeg har haft landsrådsformand Erling Høegh som rejsefælle på denne tur. Landsrådsformanden har en vanskelig opgave, idet det er hans pligt at afveje alle de lokale problemer imod hinanden med henblik på at finde løsninger, som både de enkelte kommuner og Grønland som helhed kan føle sig tilfreds med.

Landsrådsformandens indsigt i såvel de lokale problemer som landspolitikken har været mig til støtte, og jeg mener, at denne indsigt er en vigtig forudsætning for det fremtidige samarbejde mellem kommunerne, landsrådet og regeringen.

Jeg har endvidere mødt repræsentanter fra mange organisationer og foreninger, og jeg forstår, at disse mange steder udfører et dygtigt og prisværdigt arbejde.

Jeg finder det glædeligt, at den lokale indflydelse efterhånden får større og større betydning, f. eks. også ved udformningen af investeringsprogrammerne, hvor der nu er etableret et intimt samarbejde mellem kommunalbestyrelserne og Ministeriet for Grønland.

Ved mine forhandlinger med kommunalbestyrelserne er jeg blevet stillet over for en række ønsker om investeringer og om forbedringer, som alle ønskes gennemført hurtigst muligt.

Alle steder har man anført, at boligbyggeriet er for lille, og at der er så mange boligsøgende, at kommunalbestyrelserne finder det vanskeligt at skaffe boliger både til stedets faste befolkning og til tilflyttere.

Jeg er klar over, at løsningen af boligproblemet er en af de vanskeligste opgaver, som kommunalbestyrelserne heroppe er stillet overfor. Imidlertid går jo en meget stor del af de bevillinger, som gives til Grønland, til boligbyggeriet – så stor en del, som kan forsvares, når alle de andre vigtige opgaver skal løses samtidig. Jeg er fuldt fortrolig med boligproblemet alvor, idet vi også i Danmark kæmper med boligmangel og har store saneringsproblemer.

Jeg har forsøgt at danne mig et indtryk af de boliger, som for tiden opføres til

Statsminister Hilmar Baunsgaard i samtale med fru Kathrine Chemnitz.

Grønlands befolkning, hvadenten det er eenfamiliehuse eller lejligheder i etagehuse. Jeg er klar over, at hensynet til økonomien og de vanskelige byggeforhold kan gøre det svært at finde frem til boligtyper, som kan synes helt tilfredsstillende. Samarbejdet på dette område mellem teknikerne og de grønlandske kvindeforeninger har betydet meget hidtil.

Det grønlandske sundhedsvæsen har gennemgået en kraftig udbygning. I årene, der er gået, har man fået moderne sygehuse i de fleste grønlandske byer, og der udføres fra sundhedsvæsenets personale et stort og påskønnelsesværdigt arbejde, som har resulteret i en stadig bedre sundhedstilstand for den grønlandske befolkning.

Jeg er klar over, at der fortsat er behov for en betydelig indsats på dette område, og der er da også planlagt yderligere investeringer i de kommende år.

Jeg er opmærksom på, at der fra sundhedsvæsenets side er givet udtryk for en vis utålmodighed med tempoet i den fortsatte udbygning. Det er et problem, som ikke er mindre udtalt i Danmark, hvor behovet for udbygning af hospitalerne er et meget påtrængende problem. Jeg har fået det indtryk, at det grønlandske sundhedsvæsen bliver udbygget i det tempo, der er foreneligt med en afbalanceret udvikling af det grønlandske samfund som helhed.

Det vil føre for vidt, hvis jeg her skal komme ind på alle de forskellige funktioner, som er nødvendige i et kompliceret samfund, som det grønlandske jo efterhånden er ved at blive. Jeg vil dog trække yderligere en enkelt ting frem, nemlig det grønlandske skolevæsen og erhvervsuddannelsen.

Det grønlandske skolevæsen har gennemgået en meget stor udvikling i de sidste 15–20 år. Selv om man kæmper med lokale problemer mange steder, og selv om det er svært at skaffe de fornødne lærerkræfter – specielt til undervisning i grønlandsk – tror jeg, at vi kan sige, at det ville have været svært at gennemføre en udvikling på dette område i et væsentligt stærkere tempo, end vi har gjort.

I de allerseneste år er indsatsen med hensyn til den erhvervsmæssige uddannelse blevet voldsomt forøget. Det er muligt, at man her er kommet lidt for sent igang, men nu kan vi med glæde konstatere, at antallet af grønlændere, som deltager i videregående uddannelse og i kurser af længere eller kortere varighed, er blevet mange-doblet i de seneste år. Til efteråret begynder den centrale fagskole i Godthåb sin virksomhed, og jeg deler det håb, som mange heroppe har med hensyn til denne skoles betydning for det grønlandske samfund.

Det forekommer mig helt afgørende, at den grønlandske befolkning i højere grad kan blive i stand til at varetage de mange nye funktioner, som et moderne samfund kræver. Ved en grundig og veltilrettelagt faglig undervisning og ved en voksende forståelse for, at det kræver flid og stadighed i arbejdet, vil den grønlandske befolkning kunne komme til i højere grad at fremme udviklingen indenfor erhvervslivet

heroppe. Det har været nødvendigt i årene, der er gået, at sende en stor arbejdsstyrke herop i sommersæsonen, og altfor mange opgaver er blevet bestridt af folk, der er udsendt til Grønland. Det har været et nødvendigt led i udviklingen, men Grønland kan ikke blive et virkeligt sundt samfund, hvis man til stadighed skal være afhængig af midlertidig arbejdskraft, som sendes herop udefra.

Jeg appellerer derfor til den grønlandske befolkning og især til den grønlandske ungdom. I må forsøge på alle måder at dygtiggøre jer, og I må være klar over, at samfundet stiller sine krav til jer. Kun hvis dette bliver en fremherskende indstilling heroppe, vil der være basis for stigende fremgang for Grønland.

Den økonomiske politiks målsætning er at hæve den grønlandske befolknings levefod. Hvis ikke en fortsat stigning i levefoden udelukkende skal finansieres ved øgede statstilskud – og det hverken kan eller skal være vejen – er det nødvendigt, at der på længere sigt sker en stadig forøgelse af produktiviteten.

Det er således nødvendigt, at man på alle måder søger at rationalisere og billiggøre produktionen i erhvervslivet, først og fremmest indenfor fiskeriet. En nødvendig forudsætning for, at der kan skabes en bedre økonomi for de moderne industri-anlæg, er, at den befolkningskoncentration, som har fundet sted i de senere år, også fortsætter i fremtiden.

Denne befolkningskoncentration er én af de ting, som oftest er blevet debatteret heroppe, og som også er blevet kritiseret fra mange sider. Jeg skal her fremhæve, at dette ikke er noget specielt grønlandsk problem. I andre lande søger mange mennesker fra mindre steder ind til de større byer, og det er her en ganske nødvendig forudsætning for industriens fremgang. I Danmark nedlægges således hvert år ca. 7.000 landbrug, og jeg behøver vist ikke at sige, at de mennesker, som i Danmark må forlade deres erhverv, bliver stillet overfor mange vanskeligheder – vanskeligheder, som på mange måder svarer til dem, som tilflyttere heroppe bliver stillet overfor.

Jeg har erfaret, at de folkevalgte repræsentanter heroppe og embedsmændene er stærkt opmærksomme på dette problem, og at man nu har et virkeligt ønske om at støtte denne udvikling og hjælpe tilflytterne over overgangsvanskelighederne.

En fortsat udbygning af det grønlandske fiskeri må også indtage en central plads i den grønlandske udviklingspolitik. Den første trawler er i år blevet sat ind i grønlandsfiskeriet, og formentlig flere vil følge efter, selvom det grønlandske inden-skærsfiskeri og fjordfiskeri stadig må indtage en vigtig plads på samme måde som rejefiskeriet. Væsentlig forøgede leverancer til industrianlæggene er en nødvendig forudsætning for en bedre økonomi.

Det er beklageligt, at vi netop i disse år, hvor man har besluttet sig til at effektivisere det grønlandske fiskeri, har mødt mange uventede vanskeligheder. Det har

i de senere år vist sig svært at få afsat de grønlandske produkter på det internationale marked til tilfredsstillende priser, og der har været en meget beklagelig nedgang i fiskeriet. I år har den usædvanlige storissituation også skabt vanskeligheder for erhvervslivet heroppe. Forhåbentlig er det overgangsfænomener.

Inden for det sidste års tid er der også rettet adskillige forhåbninger til udnyttelsen af mineralrigdomme i Grønland. Gennemførelsen af den nye minelov har rundt omkring i verden skabt interesse for at få koncessioner i Grønland, men endnu foreligger der ikke konkrete resultater. Det vil naturligvis være glædeligt, hvis man finder forekomster, som kan udnyttes og give beskæftigelses- og indkomstmuligheder for den grønlandske befolkning samt bidrage til at dække de store udgifter på det grønlandske offentlige budget. Jeg vil imidlertid advare imod at stille for optimistiske forventninger til, at en udnyttelse af mineralforekomster i Grønland vil kunne løse alle økonomiske problemer. Selvom udviklingen af sådanne erhvervsgrene vil være et kærkomment bidrag til den grønlandske økonomi, må man fortsat udbygge de eksisterende grønlandske erhverv, først og fremmest fiskeriet.

Jeg tror, at det, som er sket heroppe i de sidste 15–20 år, har været nødvendigt og rigtigt. Grønland kunne ikke leve en tilværelse isoleret fra den øvrige verden, og de fremskridt, som sker i Danmark og andre steder, må selvfølgelig også få indflydelse på det grønlandske samfund. Vi er nu så langt, at den grønlandske befolknings sundhedstilstand er blevet ganske væsentligt forbedret, og det store fald i dødeligheden er en meget glædelig ting. Skolegangen og uddannelsen er, som jeg sagde før, under stadig forbedring, og investering har, uanset at der stadig er boligproblemer, skabt mulighed for, at flere og flere grønlændere får mulighed for at leve i gode og moderne lejligheder.

Der er endnu mange uopfyldte ønsker og mange opgaver, som vi i fællesskab må løse i fremtiden. Imidlertid kan alle ønsker ikke blive opfyldt på én gang.

Fremtiden vil stille store krav og kræve betydelig indsats af alle. Regeringen er indstillet på at bære sin del af arbejdet og omkostningerne. Vigtigt er det imidlertid, at vi husker, at løsningen skal ske i fællesskab mellem Grønland og Danmark. Målet må være, at vi bringer grønlænderne i stand til at bære en stigende andel af byrderne i fremtiden. Det er en styrke for enhver befolkning, når den kan løse så mange af sine egne problemer som muligt.

Jeg bringer den grønlandske befolkning regeringens hilsen og samtidig dens tilsagn om at medvirke til at sikre fortsat fremgang for hele den grønlandske befolkning. Jeg rejser hjem med uforglemmelige minder om en vidunderlig natur og en venlig og gæstfri befolkning. Jeg tror også, jeg rejser med større viden og forståelse – og for alt dette siger jeg tak.